

Veilig aan- en afbouwen van een werk

tips en vuistregels voor uw toolbox

Het aan- en afbouwen van werktuigen en machines aan landbouwtrekkers brengt risico's met zich mee voor de chauffeur en omstanders. Denk daarbij aan beknelling, met als gevolg ernstig letsel en in een aantal gevallen zelfs de dood. Doordat trekkers en werktuigen steeds zwaarder worden, neemt niet alleen de kans op ernstig letsel toe, maar wordt ook de fysieke belasting bij het aan- en afbouwen groter.

Drie partijen spelen een rol:

1. De fabrikant:

- moet ervoor zorgen dat de landbouwtrekker voldoet aan de Europese typegoedkeuring. Dit houdt onder meer in dat de hefinrichting stapsgewijs omhoog en omlaag gaat wanneer gebruik wordt gemaakt van de buitenbediening;
- moet ervoor zorgen dat werktuigen voldoen aan de Europese machinerichtlijnen (EN-normen);
- zorgt dat de driepuntsaanspanning altijd past of door vulbussen passend te maken is als gevolg van een wereldwijd afgesproken standaardisatie (categorie I, II, III of IV);
- moet een gebruikershandleiding bijleveren in de juiste taal met daarin gebruiksvoorschriften die gelden bij het aan- en afbouwen.

2. De eigenaar/werkgever:

- moet ervoor zorgen dat trekker en werktuigen voldoen aan de veiligheidseisen. De aangewezen instrumenten hiervoor zijn het (laten) uitvoeren van regulier onderhoud en het uitvoeren van periodieke veiligheidskeuringen.

3. De gebruiker/werknemer:

- moet aan- en afbouwen volgens de geldende veiligheidsvoorschriften;
- controleert dagelijks of de trekker en werktuigen nog in veilige staat verkeren;
- moet zo veilig mogelijk werken;
- meldt onveilige situaties direct bij de leidinggevende. De leidinggevende bepaalt in overleg met de werknemer welke acties moeten worden ondernomen.

Willy Kusters
projectleider

Voordelen van veilig aan- en afbouwen

- De kans op lichamelijk letsel bij de chauffeur of omstanders is tot een minimum beperkt.
- De kans op schade aan de trekker of het werktuig is minimaal.
- Er wordt efficiënter gewerkt dankzij minder werkonderbreking als gevolg van schade.

Het hanteren van de juiste volgorde bij het aan- en afbouwen van werktuigen is van groot belang voor de veiligheid van uw personeel en verkleint de kans op schade.

Meest gemaakte fouten

- De positie van de trekstangen ten opzichte van het werktuig is onjuist: het daarvoor handmatig tillen of verzetten van het werktuig geeft een onnodig zware fysieke belasting.
- Verkeerde volgorde van aanbouwen: de tussenas wordt al bevestigd terwijl de topstang nog niet is aangebouwd; sommige werktuigen zijn dan instabiel en kunnen voor- of achterover vallen, met beknelling als gevolg.
- Foute bediening van de hefinrichting: de hefinrichting gaat helemaal omhoog door gebruik te maken van de 'snellift' (bij elektronische bediening) in plaats van stapsgewijs.
- Onjuiste borging: aangebouwde werktuigen kunnen losraken als gevolg van vergeten borgmateriaal of niet passend of defect borgmateriaal.
- Te veel speling op kogels en bevestigingspennen: als twee categorieën kogels en pennen worden gebruikt, kan extreme slijtage optreden.
- Onvoldoende zijdelingse stabilisatie: dit veroorzaakt het uitwijken van een werktuig, dat vooral bij brede werktuigen schade of persoonlijk letsel bij omstanders kan veroorzaken.
- Onjuiste bevestiging en bescherming van de tussenas: het losschieten van een onjuist bevestigde tussenas kan leiden tot letsel; het meedraaien van een niet-geborgde afscherming van de tussenas of een ombeschermd tussenas kan de chauffeur of een omstander grijpen, met ernstig letsel of de dood tot gevolg.
- Onjuiste bevestiging van de hydrauliekaansluiting: een goed geborgde snelkoppeling voorkomt losschieten; de hydrauliekslangen moeten zo worden opgehangen dat ze niet bekneld kunnen raken of kunnen doorschuren; de schade is in alle gevallen lekkage van hydrauliekolie. Wanneer een hydrauliekslang op een verkeerde stuurschuif wordt aangesloten, kunnen gevaarlijke situaties optreden bij het bedienen van het werktuig!
- De verlichting wordt niet aangesloten of niet gecontroleerd op een goede werking: hierdoor ontstaan op de weg levensgevaarlijke situaties voor de chauffeur en voor medeweggebruikers.
- Onvoldoende vooraslast: hierdoor ontstaat een onvoldoende bestuurbare combinatie. Dit is te voorkomen door voldoende frontgewichten (ballast).

Tips voor veilig aan- en afbouwen

1. Hanteer de juiste aan- en afbouwvolgorde.
2. Aanbouwvolgorde:
 - a. trekker recht voor aanbouwbok werktuig plaatsen;
 - b. onderste trekstangen aanbouwen (zorg dat beide trekstangen een gelijke lengte hebben);
 - c. topstang aanbouwen (let er bij langer of korter maken op dat beide draadeinden worden in- of uitgedraaid);
 - d. tussenas aanbouwen (let op: motor uit en aftakas uitgeschakeld);
 - e. hydrauliekslangen aansluiten (let op de lengte en de positie van de slangen);
 - f. controleren op borging;
 - g. stabilisatie vastzetten.
3. Afbouwvolgorde: omgekeerd.
4. Zet een werktuig stabiel en op een vlakke ondergrond weg.
5. Zorg ervoor dat de hydrauliek en de hefinrichting ontlast zijn en eventuele steunpoten in de juiste positie zijn gemonteerd.
6. Zorg ervoor dat zich geen personen tussen trekker en werktuig bevinden tijdens het manoeuvreren of het bedienen van de hefinrichting.
7. Ga altijd naast de trekker en het werktuig staan.
8. Gebruik passend en functionerend borgmateriaal.
9. Voorkom speling tussen kogels en pennen.
10. Vergeet de verlichting niet: controleer de werking!